

Καθαρή Γη, Υπεύθυνοι Άνθρωποι – Φροντίζοντας τη Φύση και τη Βιοποικιλότητα

ΣΧΕΔΙΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. Θέμα: Εγώ, η κοινότητά μου και ο πλανήτης – Περιβαλλοντική προστασία, οικολογία, βιοποικιλότητα, βιώσιμη ζωή, υπευθυνότητα.
2. Τάξη: ΣΤ΄ Δημοτικού (11-12 ετών).
3. Ομάδα στόχος: μαθητές ισλαμικού υπόβαθρου που ζουν στην Ελλάδα, σε πολυπολιτισμικό περιβάλλον τάξης.
4. Τύπος μαθήματος: απόκτηση νέας γνώσης, ανάπτυξη περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης και ενίσχυση υπεύθυνων στάσεων προς τη φύση και τους ζωντανούς οργανισμούς.
5. Διάρκεια: 45 λεπτά.
6. Βασικοί όροι: περιβάλλον, οικοσύστημα, βιοποικιλότητα, βιότοπος, είδος, ρύπανση, απόβλητα, ανακύκλωση, κλιματική αλλαγή, βιωσιμότητα, φυσικοί πόροι, ευθύνη, διατήρηση, προστατεύω, απειλούμενα είδη, μελλοντικές γενιές.
7. Μέθοδοι: καθοδηγούμενη συζήτηση, διερευνητική μάθηση, μάθηση με βάση προβλήματα, οπτική και συνεργατική μάθηση, μελέτες περίπτωσης, αναστοχασμός, διαπολιτισμικός διάλογος.
8. Μέσα: πίνακας, προβολέας, PPT, παγκόσμιος χάρτης, εικόνες οικοσυστημάτων και ειδών, εικόνες απειλούμενων ζώων και ρυπασμένων βιοτόπων, φύλλα εργασίας, σύντομα κείμενα, πράσινες/κόκκινες κάρτες.

9. Στόχοι

Εκπαιδευτικοί στόχοι:

- να κατανοούν την έννοια της βιοποικιλότητας και τη σημασία της για τη ζωή
- να εξηγούν πώς λειτουργούν τα οικοσυστήματα και πώς διατηρούν ισορροπία
- να αναγνωρίζουν βασικές απειλές για τη βιοποικιλότητα
- να κατανοούν πώς οι ανθρώπινες πράξεις επηρεάζουν φυτά και ζώα
- να μαθαίνουν πρακτικούς τρόπους προστασίας της φύσης

Διαμορφωτικοί στόχοι:

- να αναλαμβάνουν ευθύνη για την περιβαλλοντική τους συμπεριφορά
- να αναπτύσσουν σεβασμό προς όλα τα έμβια όντα
- να κατανοούν την περιβαλλοντική προστασία ως κοινή ανθρωπινή αξία
- να εκτιμούν διαπολιτισμικές και ηθικές οπτικές για τη φροντίδα της φύσης
- να αναπτύσσουν ενσυναίσθηση προς ζώα, φυτά και μελλοντικές γενιές

10-12. Συνδέσεις, αποτελέσματα και προετοιμασία

Διαθεματικές συνδέσεις: Φυσικές Επιστήμες, Βιολογία, Γεωγραφία, Αγωγή του Πολίτη, Ηθική / Αγωγή Αξιών, Θρησκευτικές και Πολιτισμικές Σπουδές σε πλαίσιο πολιτισμικής γνώσης.

Στο τέλος οι μαθητές θα μπορούν να ορίζουν τη βιοποικιλότητα, να εξηγούν γιατί τα οικοσυστήματα χρειάζονται ισορροπία, να αναφέρουν τρεις απειλές για τη βιοποικιλότητα, να περιγράφουν πώς τα παιδιά μπορούν να βοηθήσουν και να δείχνουν σεβασμό σε διαφορετικές πολιτισμικές οπτικές για τη φύση.

Προετοιμασία: PPT με υγιή και κατεστραμμένα οικοσυστήματα, σύντομα ενημερωτικά κείμενα, φύλλα εργασίας και παραδείγματα από την καθημερινή ζωή στην Ελλάδα, όπως θαλάσσια ζωή, δάση και χρήση νερού.

13. Εισαγωγή και θεωρία

Εισαγωγή – Οπτικό ερέθισμα (6 λεπτά): παρουσιάζονται δύο εικόνες, ένα δάσος με πλούσια άγρια ζωή και ένα κατεστραμμένο δάσος ή ρυπασμένη θάλασσα. Ερωτήσεις: Τι διαφορές παρατηρείτε; Πώς πιστεύετε ότι νιώθουν τα ζώα σε κάθε μέρος; Τι προκάλεσε τις διαφορές;

Μετάβαση: Σήμερα θα μάθουμε πώς λειτουργεί η φύση, γιατί είναι σημαντική η βιοποικιλότητα και τι μπορούμε να κάνουμε ως παιδιά για να την προστατεύσουμε.

Το περιβάλλον είναι σύνθετο σύστημα ζωντανών και μη ζωντανών στοιχείων. Η βιοποικιλότητα είναι η ποικιλία φυτών, ζώων και οικοσυστημάτων στη Γη. Όσο μεγαλύτερη είναι, τόσο πιο σταθερή και ανθεκτική είναι η φύση.

Οικοσύστημα είναι ένας τόπος όπου οργανισμοί αλληλεπιδρούν με αέρα, νερό, έδαφος και ήλιο. Δάση, θάλασσες, υγρότοποι, αγροκτήματα και πόλεις είναι οικοσυστήματα. Κάθε οικοσύστημα έχει ισορροπία που στηρίζει τη ζωή.

Οι ανθρωπίνες δραστηριότητες απειλούν τη βιοποικιλότητα: ρύπανση, αποψίλωση δασών, πλαστικά απόβλητα, κλιματική αλλαγή και ανεξέλεγκτη χρήση φυσικών πόρων. Τα πλαστικά στη θάλασσα βλάπτουν τα θαλάσσια ζώα και η κοπή δασών καταστρέφει βιότοπους.

Η περιβαλλοντική ζημιά επηρεάζει και την ανθρωπινή υγεία. Καθαρός αέρας, καθαρό νερό και ασφαλής τροφή εξαρτώνται από υγιή οικοσυστήματα. Τα παιδιά είναι πιο ευάλωτα, επειδή το σώμα τους αναπτύσσεται.

Η ευθύνη δεν περιορίζεται στους ενήλικες ή στις κυβερνήσεις. Καθημερινές πράξεις, όπως μείωση απορριμμάτων, ανακύκλωση, εξοικονόμηση νερού, σεβασμός στα ζώα και προστασία φυτών, μπορούν μαζί να φέρουν ουσιαστική αλλαγή.

Η φροντίδα της βιοποικιλότητας είναι κοινή αξία πολλών πολιτισμών. Στην ελληνική παράδοση ο σεβασμός στη γη και στη θάλασσα συνδέεται με την επιβίωση. Στην ισλαμική πολιτισμική παράδοση ο άνθρωπος θεωρείται φροντιστής της Γης (khalifa) και η φύση εμπιστοσύνη (amanah).

Η περιβαλλοντική εκπαίδευση πρέπει να ενδυναμώνει τους μαθητές, όχι να προκαλεί φόβο. Η γνώση, η συνεργασία και η υπεύθυνη δράση μπορούν να προστατεύσουν τη φύση για τις επόμενες γενιές.

14. Πρακτικές δραστηριότητες

1. Καθοδηγούμενη συζήτηση «Η βιοποικιλότητα γύρω μας» (7 λεπτά): Ποια φυτά και ζώα ζουν κοντά στο σπίτι σας; Τι συμβαίνει αν εξαφανιστούν; Πώς μπορούν τα παιδιά να τα προστατεύσουν;
2. Παιχνίδι «Προστατεύει ή θλάπτει;» (7 λεπτά): πράσινη κάρτα για πράξεις που προστατεύουν τη βιοποικιλότητα, κόκκινη για πράξεις που τη θλάπτουν. Παραδείγματα: ανακύκλωση χαρτιού, πέταγμα πλαστικού στη φύση, προστασία ζώων, άσκοπη κοπή δέντρων.
3. Φύλλο εργασίας «Οι πράξεις μου για τη φύση» (8 λεπτά): αντιστοίχιση απειλών με λύσεις, κύκλωση υπεύθυνων συμπεριφορών, γραφή προσωπικής υπόσχεσης για προστασία της φύσης.
4. Κύκλος αναστοχασμού (5 λεπτά): «Η βιοποικιλότητα είναι σημαντική επειδή...» και «Ένα πράγμα που μπορώ να κάνω για τη φύση είναι...». Συμπέρασμα: Η προστασία της βιοποικιλότητας σημαίνει προστασία της ίδιας της ζωής.

15-20. Παραλλαγές και εμπλουτισμός

Παραλλαγές: χάρτης προστασίας βιοποικιλότητας της τάξης, περίπατος παρατήρησης στη φύση, σύνδεση με Γεωγραφία και Βιολογία, πρόσκληση περιβαλλοντικού εκπαιδευτή.

Κείμενο Α: Η βιοποικιλότητα βοηθά τα οικοσυστήματα να μένουν υγιή. Όταν πολλά διαφορετικά φυτά και ζώα ζουν μαζί, η φύση μπορεί να ανακάμπτει πιο εύκολα από ζημιές.

Κείμενο Β: Η προστασία βιοτόπων είναι ένας από τους καλύτερους τρόπους προστασίας ζώων. Όταν οι βιότοποι καταστρέφονται, είδη μπορεί να εξαφανιστούν για πάντα.

Κείμενο Γ: Τα παιδιά έχουν δικαίωμα σε υγιές περιβάλλον. Προστατεύοντας τη φύση σήμερα, βοηθούμε να υπάρχει ασφαλές μέλλον για όλα τα παιδιά.

Εμπλουτισμός 1 – Περιβάλλον και ανθρώπινη υγεία: Καθαρός αέρας, νερό, ασφαλής τροφή και σταθερό κλίμα προέρχονται από τη φύση. Όταν η φύση θλάπτεται, επηρεάζεται και η υγεία των ανθρώπων. Η προστασία του περιβάλλοντος είναι και φροντίδα για τις κοινότητές μας.

Εμπλουτισμός 2 – Από περιβαλλοντική ζημιά σε συνέπειες για την υγεία: ατμοσφαιρική ρύπανση οδηγεί σε αναπνευστικά προβλήματα, ρύπανση νερού σε στομαχικές ασθένειες, πλαστικά απόβλητα σε κινδύνους στην τροφική αλυσίδα, κλιματική αλλαγή σε θερμική καταπόνηση και αφυδάτωση.

Εμπλουτισμός 3 – Μελέτες περίπτωσης: ρύπανση αέρα σε πόλεις και ρύπανση νερού σε ποτάμια ή θάλασσες δείχνουν ότι η βλάβη στη φύση επηρεάζει άμεσα την ανθρώπινη υγεία.

Εμπλουτισμός 4 – Φύλλο εργασίας: οι μαθητές εξηγούν πώς η ρύπανση αέρα, το βρώμικο νερό, τα πλαστικά και η κλιματική αλλαγή επηρεάζουν την υγεία.

Εμπλουτισμός 5 – Διαπολιτισμικό και ηθικό πλαίσιο: πολλοί πολιτισμοί διδάσκουν σεβασμό στη ζωή, στην υγεία και στη φύση. Η περιβαλλοντική προστασία είναι πανανθρώπινη αξία.

Εμπλουτισμός 6 – Αναστοχασμός: «Ο καθαρός αέρας βοηθά το σώμα μου να...», «Το καθαρό νερό είναι σημαντικό επειδή...», «Η προστασία της φύσης προστατεύει επίσης...».

Εμπλουτισμός 7 – Προαιρετικό έργο: αφίσα ή σύντομο κείμενο «Υγιές περιβάλλον – Υγιής ζωή».

Πηγές: National Geographic Kids, DK Our Planet, DK Find Out, UNICEF, UNESCO, WHO, European Environment Agency, Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, UNESCO Intercultural Education Guidelines, IFEES.